

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р инж. Никола Рашков Лютов, Варненски Свободен Университет,
член на научно жури утвърдено със заповед № 53/28.03.2014г. на Директора на ИО-
БАН

относно дисертационния труд: на гл. асистент **Надежда Николаева Валчева**,
задочен докторант в секция „Океански технологии“ към Института по океанология
„Ф. Нансен“-БАН
с научен ръководител проф. д-р инж. Атанас Палазов
на тема „Качествен контрол на океанографски данни“

представен за придобиване на образователна и научна степен „доктор“
в Област на висше образование: шифър 4. Природни науки, математика и
информатика, Професионално направление: шифър 4.4. „Науки за Земята“,
Научна специалност " шифър 01.08.07 „Океанология",

1. Тематика и актуалност на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд е от голяма важност, имайки предвид наблюдаваната глобална промяна на климата и свързаните с нея проблеми които заемат все по-сериозно място в световните икономически процеси. Основна роля за промяната на климата има океанът, което изиска систематично наблюдение и анализ на протичащите процеси и изменения в океанските и морски акватории. Усъвършенстването на техниката и технологията на измерванията, използването на комплексни метеороогични и океанографски наблюдателни системи е съпътствано с нарастването на измерването и регистрирането на голям брой и обем данни. Качественият контрол и валидацията на състоятелността на данните играят ключова роля при тяхното използване и анализиране. В световен мащаб се финансират нарастващ брой голямо-мащабни програми за океанографски изследвания (нпр. CLIVAR, WOCE, GTSPP, Apro и др.) и изследване на черноморския регион проекти (ARENA, ASCABOS, SeaDataNet, MyOcean). Ефективният качествен контрол на регистрираните данни от различни източници предполага наличието на предварително установени и стандартизириани процедури и позволява данните да бъдат комбинирани с цел събиране на дълги времеви серии, с възможност за многократното им използване.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд уместо е оформлен в четири глави. В глава първа докторантът е направил аналитичен преглед на съвременното състояние на качествения контрол и на съществуващите методи за набиране на данни в Световния океан и международните програми за мониторинг. Поставена е целта на дисертацията и са формулирани конкретни задачи за постигане на целта. Във втора глава основно вниманието е съсредоточено върху използваните методи за качествен контрол и анализ на данните, кратко са описани района на изследване, използваните CTD и ХВТ данни, географското разположение на измервателните станции,

системите за събиране и обработка на данни. В трета глава е описано приложението на процедурите за качествен контрол на CTD данни с примери и резултати. Анализирани са причините за несъответствията между дълбочините на термалните структури, измерени едновременно със CTD и XBT сонди и са предложени нови коефициенти в уравнението за скоростта на XBT сондата в Черно море. В четвъртата глава са представени резултатите от анализа на данните за температурата и солеността, съпоставени са летните и зимните климатични вертикални и хоризонтални полета и са анализирани водните маси.

За извършване на изследователската работа са ползвани актуални литературни източници предимно на английски език, като 45 от тях са след 2000 година. Ползвани са и са анализирани голям по обем данни за измервания с CTD сонди - от периода 1995-2010 г. и с XBT сонди - от периода 2007-2008 г.

3. Оценка на резултатите и приносите на докторанта

Цялостното представяне на работата дава основание да се направи извода, че докторантът е добре запознат с проблемите на измерванията, анализа и валидацията на океанографски данни. Обработката и аналитичната оценка на голям обем данни показва изследователските възможности на докторанта и способността аргументирано да формулира изводи, свързани с предмета и целта на докторската работа. Получените резултати са представени нагледно в графичен вид, с много добро качество, в повече от 55 фигури. Поставената цел и задачи на дисертационния труд са постигнат напълно.

Могат да се посочат като по-важни резултати и приноси:

- Аализирани са грешките в CTD измерванията;
  - Изследвано е качеството на XBT измерванията и са установени несъответствия между дълбочините на термалните структури, измерени едновременно със CTD и XBT сонди;
  - Предложени са нови коефициенти в уравнението за скоростта на XBT сондите валидни за западната част на Черно море;
  - Адаптирана е международно утвърдена система от критерии за първична обработка и качествен контрол на данни за температурата и солеността и е приложена върху набор от данни, измерени със CTD и XBT сонди;
  - Компилиран е набор от данни с контролирано качество за температура и соленост за периода 1995-2010 г.;
  - Сравнени и анализирани са температурни профили, измерени едновременно от XBT и CTD в западната част на Черно море и е оценено влиянието на регионалните особености върху скоростта на потъване на XBT сонди T-6 и T-10.
  - Построени са летните и зимни климатични тримерни полета на температура и соленост за района на изследването с висока резолюция.
- Резултатите от научните изследвания, свързани с темата на дисертацията са докладвани на 5 международни конференции; публикации: вrenomировано международно списание с импакт-фактор - 1 бр.; доклади в сборници от конференции - 2бр.

4. Критични бележки и препоръки

Към работата имам следните въпроси и забележки:

- Описана е CTD система Sea-Bird 911plus използвана в ИО-БАН - добре би било накратко, подобно на ХВТ сондите, да се описат и други алтернативи;
- Добре би било да се описат системите за сбор и регистрация на измерваните данни, от гледна точка на намаляване на грешките при измерванията /използвани датчици, физически и програмни филтри и др./;
- На базата на извършените измервания и анализи в западната част на Черно море са построени летните и зимни климатични тримерни полета на температура и соленост за района:
- Могат ли от тях да се направят изводи за възможни регионални климатични промени?
- Мислено ли е работата за събиране на данни в западната част на Черно море да продължи систематично и да се издаде атлас на климатичните полета за района?
- Как получените данни и резултати от анализите се вписват в международните програми за събиране на океанографски данни?

5. Заключение

Отчитайки изложените факти, считам, че дисертационният труд на Надежда Николаева Валчева отговаря на изискванията на чл. 27 от ЗРАСРБ, на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в БАН и на чл. 33 и Приложение 8 от правилата за условията и реда за придобиване на образователни и научни степени и заемане на академични длъжности в ИО-БАН-Варна. Това ми дава основание да дам **положителна оценка** на дисертационния труд на докторанта и да предложа на уважаемото научно жури да присъди на Надежда Николаева Вълчева образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование: шифър 4. Природни науки, математика и информатика. Професионално направление: шифър 4.4. „Науки за Земята”, Научна специалност: шифър 01.08.07 „Океанология”

20.06.2014 г.

Изготвил становището:

/проф. д-р инж. Никола Лютов/